

Sygn. akt II DSI 65/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Zubert (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

SSN Adam Tomczyński

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Rady Notarialnej Romana Czernikiewicza,

w sprawie **notariusza A. K.**

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 21 maja 2019 r.,
kasacji wniesionej przez obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej
z dnia 3 września 2018 r., sygn. akt WSD [...] zmieniającego orzeczenie Sądu
Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w [...]. z dnia 26 czerwca 2017 r., sygn. SD/[...].

**uchyła zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu przy Krajowej Radzie Notarialnej do
ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w W. z dnia 26 czerwca 2017 r., sygn. akt SD/[...], notariusz A. K. został uznany za winnego tego, że:

1. będąc płatnikiem podatku od czynności cywilnoprawnych, nie wpłacił na rachunek [...] Urzędu Skarbowego w W., w terminie określonym w art. 10 ust. 3a pkt 2 ustawy z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych, to jest:

1) do dnia 8 sierpnia 2016 roku, całego należnego podatku od czynności cywilnoprawnych, pobranego za miesiąc lipiec 2016 roku w łącznej kwocie 61.316,00 zł, dokonując wpłaty części należnego podatku w kwocie 5.716,00 zł w dniu 23 sierpnia 2016 r., to jest ze zwłoką 15 dni,

2) do dnia 7 października 2016 roku, całego należnego podatku od czynności cywilnoprawnych, pobranego za miesiąc wrzesień 2016 roku w łącznej kwocie 24.700,00 zł, dokonując wpłaty w dniu 12 października 2016 r., to jest ze zwłoką 5 dni,

3) do dnia 7 grudnia 2016 roku, całego należnego podatku od czynności cywilnoprawnych, pobranego za miesiąc listopad 2016 roku w łącznej kwocie 15.932,00 zł, dokonując wpłaty w dniu 16 grudnia 2016 r., to jest ze zwłoką 9 dni;

4) do dnia 7 stycznia 2017 roku, całego należnego podatku od czynności cywilnoprawnych, pobranego za miesiąc grudzień 2016 roku w łącznej kwocie 23.759,00 zł, dokonując wpłaty części należnego podatku w kwocie 13.000,00 zł w dniu 2 lutego 2017 roku, to jest ze zwłoką 25 dni, a do dnia 3 lutego 2017 roku nie dokonał wpłaty reszty należnego podatku w kwocie 10.795,00 zł,

tj. dokonania przewinienia zawodowego przewidzianego w art. 50 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie w związku z art. 10 ust. 3a pkt 2 ustawy z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych i za to, na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie w

zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzono mu karę pieniężną w wysokości 3.000,00 zł (trzech tysięcy złotych);

2. w okresie od dnia 8 października 2016 roku do dnia 26 stycznia 2017 roku naruszył treść art. 10 ust. 3 a pkt 3 ustawy z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych w ten sposób, że:

1) dnia 13 października 2016 r. przesłał do organu podatkowego odpisy aktów notarialnych sporządzonych we wrześniu 2016 r., wcześniej nie przesyłając do tego organu sporządzonej w formie papierowej albo w formie elektronicznej informacji zawierającej treść aktów notarialnych lub danych z tych aktów, dotyczących czynności sporządzonych we wrześniu 2016 r.,

2) dnia 20 grudnia 2016 r. przesłał do organu podatkowego odpisy aktów notarialnych sporządzonych w listopadzie 2016 r., wcześniej nie przesyłając do tego organu sporządzonej w formie papierowej albo w formie elektronicznej informacji zawierającej treść aktów notarialnych lub danych z tych aktów, dotyczących czynności sporządzonych w listopadzie 2016 r.,

3) do dnia 26 stycznia 2017 r. nie przesłał do organu podatkowego sporządzonej w formie papierowej albo w formie elektronicznej informacji zawierającej treść aktów notarialnych lub danych z tych aktów dotyczących czynności, sporządzonych w grudniu 2016 r.,

tj. dokonania przewinienia zawodowego przewidzianego w art. 50 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 10 ust. 3 a pkt 3 ustawy z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych i za to, na podstawie art. 51 § 1 pkt 2 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzono mu karę nagany;

3. jako zobowiązany do pobierania opłat sądowych, naruszył treść § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 października 2015 r. w sprawie pobierania przez notariuszy opłat sądowych od wniosków o wpis w księdze wieczystej i ich przekazywania sądom oraz prowadzenia ewidencji pobranych opłat sądowych, w ten sposób, że nie przekazał w wymaganym terminie do dnia 7 października 2016 roku opłaty sądowej w łącznej kwocie 2.650,00 zł, należnej

Sądowi Rejonowemu w W., uiszczając ją w dniu 12 października 2016 r., ze zwłoką 5 dni,

tj. dokonania przewinienia zawodowego przewidzianego w art. 50 oraz art. 7 § 2 ustawy Prawo o notariacie i § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 października 2015 r. w sprawie pobierania przez notariuszy opłat sądowych od wniosków o wpis w księdze wieczystej i ich przekazywania sądom oraz prowadzenia ewidencji pobranych opłat sądowych i za to, na podstawie art. 51 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o notariacie, wymierzono mu karę upomnienia.

Odwołanie od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w [...]. wywiódł obrońca obwinionego, formułując w nim zarzuty obrazy prawa materialnego, to jest art. 50 i art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie oraz zarzuty naruszenia prawa procesowego, mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, to jest przepisów art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 69 u.p.n., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 69 u.p.n. oraz art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 69 u.p.n. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu Izby Notarialnej w [...], ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej kary wymierzonych obwinionemu i orzeczenia co do każdego z czynów kary upomnienia.

Orzeczeniem z dnia 16 października 2017 r., sygn. akt WSD [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej w W. utrzymał zaskarżone orzeczenie w mocy.

Kasację od wyżej wymienionego orzeczenia wywiódł wyłącznie obwiniony, podnosząc w szczególności zarzut naruszenia art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie oraz art. 50 ustawy Prawo o notariacie.

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2018 roku, sygn. akt SDI 129/17, Sąd Najwyższy w Izbie Karnej po rozpoznaniu kasacji wniesionej przez obwinionego notariusza A. K., uchylił zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej w W. z dnia 16 października 2017 r., sygn. akt

WSD [...] i sprawę przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu przy Krajowej Radzie Notarialnej do ponownego rozpoznania.

Orzeczeniem z dnia 3 września 2018 roku, sygn. WSD [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej w W.:

- I. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że:
 1. w miejsce orzeczonej wobec obwinionego notariusza A. K. za czyn przypisany w pkt 1 orzeczenia kary pieniężnej na podstawie art. 51 § 1 pkt 2 ustawy Prawo o notariacie orzekł karę nagany,
 2. w miejsce orzeczonej wobec obwinionego notariusza A. K. za czyn przypisany w pkt 2 orzeczenia kary nagany na podstawie art. 51 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o notariacie orzekł karę upomnienia;
- II. w pozostałym zakresie zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy,
- III. kosztami postępowania odwoławczego obciążył Radę Izby Notarialnej w W..

Kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej w W. z dnia 3 września 2018 roku wniósł obwiniony A. K., zaskarżając powyższe co do pkt. I i II tegoż rozstrzygnięcia. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- 1) naruszenie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia nie zawierającego w swoim rozstrzygnięciu dokładnego określenia przepisanego obwinionemu czynu - z uwagi na brak określenia postaci winy przy opisie przypisanego obwinionemu czynu;
- 2) naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie poprzez nierozpoznanie w całości zarzutów podniesionych w odwołaniu i ograniczenie się de facto jedynie do kwestii dotyczących wymiaru kary orzeczonej w stosunku do obwinionego;
- 3) naruszenie art. 442 § 3 k.p.k. zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie poprzez całkowite pominięcie przez Sąd Odwoławczy wskazań Sądu Najwyższego co do dalszego postępowania poprzez brak

wnikliwego rozpoznania zarzutów podniesionych w odwołaniu, a zwłaszcza poprzez brak jakiegokolwiek rozważenia możliwości uzupełnienia opisu czynów o elementy odzwierciedlające znamiona stron podmiotowej.”

Podnosząc powyższe zarzuty autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi.

W odpowiedzi na kasację Rzecznik Dyscyplinarny Krajowej Rady Notarialnej w W. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej oraz obciążenie obwinionego notariusza kosztami postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 63b ustawy Prawo o notariacie kasacja w sprawach dyscyplinarnych notariuszy może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Rażące naruszenie prawa może odnosić się zarówno do naruszenia prawa materialnego, jak i procesowego. Zachodzi ono wówczas gdy naruszono przepis o takim znaczeniu dla prawidłowego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (zob. Oleszko Aleksander, Prawo o notariacie. Komentarz. Tom I. Ustrój notariatu, Lex online, teza 2 do art. 63b oraz powołana tam literatura i orzecznictwo).

W niniejszej sprawie kasacja okazała się zasadna w tym zakresie, w którym wskazywała na całkowite pominięcie przez sąd odwoławczy wskazań Sądu Najwyższego co do dalszego toku postępowania, a także nierozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych w odwołaniu i ograniczenie się jedynie do kwestii dotyczącej wymierzonej obwinionemu kary.

W związku z treścią przepisu art. 436 k.p.k. za przedwczesne uznano rozpatrywanie pierwszego z zarzutów, odnoszącego się do obrazy przepisu art. 413 k.p.k., ponieważ sąd ad quem w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie zawarł oceny odnoszącej się do możliwości uzupełnienia opisu czynów przypisanych

obwinionemu o sformułowania dotyczące umyślności czy też nieumyślności działania.

Wskazać w tym miejscu należy, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 kwietnia 2018 roku, sygn. akt SDI 129/17, dokonując kontroli kasacyjnej orzeczenia wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 16 października 2017 r., sygn. akt WSD [...], stwierdził w szczególności, że: „wadliwość stanowiska sądu odwoławczego doprowadziła do zaaprobowania opisu czynów przyjętych w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji, niezawierającego określeń, które pozwoliłyby na ustalenie tak zasadniczej kwestii, jak to, czy czyny przypisane obwinionemu zostały popełnione umyślnie, czy też w warunkach świadomej lub nieświadomej nieostrożności.

Zlekceważenie przez Sąd odwoławczy tej problematyki, podnoszonej przecież wyraźnie w pierwszych zarzutach odwołania, musiało rzutować na wadliwe rozpoznanie ostatniego zarzutu, tj. zarzutu rażącej niewspółmierności kary. Oczywiście jest bowiem to, że stosunek psychiczny sprawcy do czynu ma istotny wpływ na płaszczyznę wymiaru kary. Wprawdzie w *petitum* odwołania zarzut ten sformułowano jako zarzut obrazy art. 51 § 1 pkt 3 u.p.n., jednak treść tego środka odwoławczego nie pozostawia wątpliwości, że argumentacja w tym zakresie dotyczy motywów, jakie legły u podstaw wymierzenia obwinionemu kary pieniężnej za pierwszy z deliktów dyscyplinarnych. Warto też zauważyć, że uwadze Sądu drugiej instancji w zakresie rozważań odnośnie do wymiaru kary umknęło podnoszone w odwołaniu zagadnienie, być może niezasadnie, trudnej sytuacji materialnej obwinionego, związanego z zawieszeniem w czynnościach zawodowych A. K., w związku z innym prowadzonym wcześniej przeciwko niemu postępowaniem dyscyplinarnym.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że kontrola instancyjna przeprowadzona przez Sąd odwoławczy nie spełnia standardów obowiązujących na gruncie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 69 u.p.n., co prowadzi do konieczności uchylenia zaskarżonego orzeczenia. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozpozna wnikliwie zarzuty podniesione w odwołaniu obrońcy obwinionego, a w wypadku zaaprobowania ustaleń w zakresie winy obwinionego rozważy możliwość uzupełnienia opisu czynów o elementy odzwierciedlające

znamiona strony podmiotowej w kontekście obowiązywania zakazu *reformationis in peius* (art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 69 u.p.n.)” (podkreślenie P.Z.).

Jak wynika jednoznacznie z przytoczonego fragmentu uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2018 roku, zwrócił on uwagę na brak rozważań korporacyjnego sądu ad quem, odnoszących się do umyślności, czy też nieumyślności działania obwinionego notariusza. Ten brak doprowadził Sąd Najwyższy rozpoznający poprzednią kasację obwinionego do wniosku, iż kontrola odwoławcza nie spełniała standardów, określonych przez przepisy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. W konsekwencji Sąd Najwyższy sformułował przytoczone wskazania i zapatrywania dla Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej.

Zgodnie z art. 442 § 3 k.p.k., który znajduje zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym wobec notariuszy na podstawie przepisów art. 518 k.p.k. w związku z art. 69 ustawy Prawo o notariacie, zapatrywania prawne i wskazania sądu kasacyjnego co do dalszego postępowania są wiążące dla sądu, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania (zob. Świecki Dariusz (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, Lex online, teza 32 do art. 442). „Zwrot "wskazania co do dalszego postępowania" oznacza przy tym zalecenia sądu odwoławczego co do kierunku postępowania w zakresie uzupełnienia materiału dowodowego, sprawdzenia i wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości, przeprowadzenia określonych dowodów lub przeprowadzenia ich w określony sposób, czy nawet ponownego rozważenia już ustalonych okoliczności. Owe wskazania są zaś wiążące dla sądu, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2018 roku, sygn. SNO 3/18, Lex nr 2511520).

Wbrew przytoczonym wytycznym Sądu Najwyższego, zawartym w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 kwietnia 2018 roku, Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją orzeczenia z 3 września 2018 roku nie przedstawił jakichkolwiek rozważań dotyczących strony

podmiotowej, to jest umyślności i nieumyślności działania obwinionego. Nie przedstawił także w pisemnych motywach stanowiska odnośnie do możliwości uzupełnienia opisu czynów przypisanych notariuszowi A. K. o sformułowania odzwierciedlające znamiona strony podmiotowej, w kontekście zakazu reformationis in peius. Tym samym nie uwzględnił w najmniejszym nawet stopniu wiążących go zapatrywań i wytycznych co do dalszego postępowania. Nie ulega zatem wątpliwości, że orzeczenie z dnia 3 września 2018 roku zapadło z rażącą obrazą przepisu art. 442 § 3 k.p.k.

Zaprezentowane wyżej uwagi związane z koniecznością przedstawienia odpowiednich argumentów w uzasadnieniu orzeczenia sądu ad quem, odnoszą się również do zasygnalizowanej już uprzednio przez Sąd Najwyższy konieczności wnikliwego rozpoznania zarzutów sformułowanych w odwołaniu obrońcy obwinionego, zwłaszcza do zarzutu odnoszącego się do obrazy art. 50 ustawy Prawo o notariacie, a także obrazy art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie poprzez zaniechanie jakichkolwiek ustaleń co do umyślności po stronie obwinionego. W tym zakresie doszło do rażącej obrazy art. 433 § 2 i 457 § 3 k.p.k.

Zwrócić należy uwagę, że kwestia rozważań co do umyślności, czy też nieumyślności zachowania obwinionego jawi się jako bardzo istotna, szczególnie w kontekście różnic zachodzących pomiędzy zachowaniami wchodzącymi w skład poszczególnych, zarzucanych mu czynów. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na treść wyjaśnień obwinionego (k. 26-27), w których wskazał on między innymi, że:

- opóźnienie we wpłacie podatku od czynności cywilnoprawnych, pobranego przez niego w lipcu 2016 roku wynikało z omyłki,
- powodem opóźnienia we wpłacie podatku od czynności cywilnoprawnych za miesiąc wrzesień 2016 roku była awaria komputera,
- opóźnienie we wpłacie podatku od czynności cywilnoprawnych pobranego w październiku 2017 roku spowodowane było koniecznością uiszczenia wpisu sądowego,

- opóźnienia w zakresie wysyłania odpisów aktów notarialnych wynikają z błędów w nadzorze.

Wskazane przykładowo okoliczności wynikające z wyjaśnień obwinionego wskazują - w kontekście zarzutów sformułowanych w odwołaniu przez jego obrońcę - na konieczność precyzyjnej oceny znamion strony podmiotowej, którą należy przeprowadzić w oparciu o całość zgromadzonego materiału dowodowego.

Rozpoznając ponownie odwołanie obrońcy obwinionego Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej w sposób dokładny, wszechstronny i precyzyjny rozważy wszystkie zarzuty sformułowane w zwyczajnym środku odwoławczym, a w uzasadnieniu swojego orzeczenia przedstawi adekwatną i pełną argumentację, wskazującą z jakich przyczyn uznał zarzuty odwołania i towarzyszące im argumenty za zasadne lub niezasadne. W przypadku zaakceptowania zapatrywań w zakresie winy notariusza A. K. sąd odwoławczy rozważy możliwość uzupełnienia opisu czynów o sformułowania odpowiadające znamionom strony podmiotowej, nie tracąc z pola widzenia zakazu reformationis in peius, albowiem zarówno odwołanie, jak i kasacja została wywiedziona wyłącznie na korzyść obwinionego.

Biorąc pod uwagę przedstawioną argumentację Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.